

LIETUVOS MOKSLŲ AKADEMIJOS
TEODORO GROTUSO FONDAS
LITAUEN, AKADEMIE der WISSENSCHAFTEN
THEODOR von GROTHUSS STIFTUNG

Kam.....

Dėl paramos Theodor von Grotthuss
paminklui Žeimelyje statyti

Prašymas
2020 06 29
Vilnius

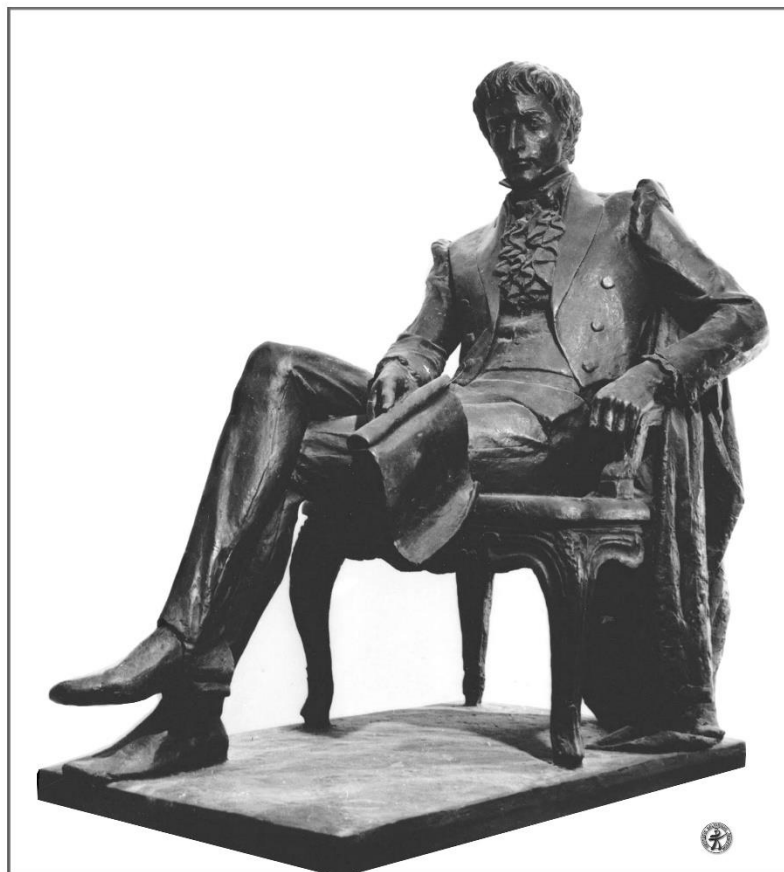
Teodoras Grotusas (Theodor von Grotthuss) (1785-1822) yra elektrolizės, fotochemijos dėsnių atradėjas, pirmasis Lietuvos fizikochemikas, geologas. Būsimasis mokslininkas gimė 1785 m. sausio 20 d. Leipcige. 1803-1808 m. mokėsi Leipcigo universitete, Paryžiaus politechnikos mokykloje, Romos ir Neapolio universitetuose. Paryžiaus galvaninės draugijos narys (1807), Turino mokslo ir meno akademijos (1808), Miuncheno mokslų akademijos (1814) narys korespondentas. Teodoras Grotusas augo Gedučių kaime (Pakruojo rajonas, Šiaulių apskritis), kuris yra netoli Žeimelio miestelio, Gedučių dvarininkų bajorų šeimoje. 1808 m. T. Grotusas visam laikui apsigyveno savo motinos dvare Gedučiuose, kur buvo įsirengęs laboratoriją. T. Grotusas mirė taip pat Gedučiuose 1822 metais. Taigi, 2022 metais bus praėję lygiai 200 metų nuo T. Grotuso mirties.

Elektrolizės teoriją T. Grotusas paskelbė 1806 metais (de Grotthuss, C.J.T. (1806). "Sur la décomposition de l'eau et des corps qu'elle tient en dissolution à l'aide de l'électricité galvanique". *Ann. Chim. (Paris)* **58**: 54–73). Tad 2016 metais nuo šios reikšmingo įvykio buvo praėję 210 metų, o kitais metais sukaks 215 metų. 2017 metais sukako 200 metų nuo tada, kai T. Grotusas suformulavo pirmąją fotochemijos dėsnį.

2007 metų sausio 19-ą dieną Vilniaus universiteto Chemijos fakultete įvyko iškilmingas Theodor von Grotthuss vardo auditorijos atidarymas. Lietuvos Mokslų Akademijos Matematikos, fizikos ir chemijos skyrius kartu su Vilniaus universitetu 2010 m. lapkričio mėnesį Vilniaus universiteto Baltojoje salėje sukvietė mokslo visuomenę į T. Grotuso 225-ųjų gimimo metinių minėjimą. 2015 metais minėjome Teodoro Grotuso 230 gimimo metines, o šie metai – 235-ieji nuo mokslininko gimimo. Kiekvienais metais

vienam Vilniaus universiteto Chemijos ir geomokslų fakulteto Chemijos instituto, arba Kauno technologijos universiteto Cheminės technologijos fakulteto, arba Fizinių ir technologijos mokslų centro Chemijos instituto doktorantui yra suteikiama vardinė Theodor von Grotthuss stipendija. Teodoras Grotusas yra vienas žymiausių, prieš 200 metų garsinęs mūsų kraštą pasaulyje, mokslininkas, savo darbais ir pažiūromis toli pralenkęs to meto visuomenės lygį. Jis šiandien yra žinomas kaip elektrochemijos ir fotochemijos klasikas, sukūręs pirmąją elektrolizės teoriją bei nustatęs pagrindinius šviesos poveikio dėsnius. 1994 m. birželio 17 d., norint atgaivinti garsaus Lietuvos mokslininko Theodoro Grotthusso atminimą, paremti Lietuvos švietimą, mokslą ir kultūrą bei palaikyti tarptautinius mokslinius ryšius, buvo įsteigtas lietuviškas paramos Theodoro Grotthusso fondas.

Žiemgalos muziejuje Žeimelyje eksponuojama T. Grotuso gipsinė skulptūra (skulptorius Kęstutis Balčiūnas).

Mūsų manymu, Lietuva turėtų įamžinti Teodoro Grotuso atminimą, pastatydamą Žeimelio centrinėje aikštėje bronzinį paminklą Teodorui Grotusui atminti. Skulptorius Kęstutis Balčiūnas su dukra architekto yra parengęs bronzinės skulptūros Žeimelio aikštėje pastatymo projektą. Pakruojo rajono savivaldybė įsipareigojo sutvarkyti paminklo pastatymo infrastruktūrą. Teodoro Grotuso fondas atsakingas už lėšų bronziniam paminklui išlieti suradimą. Bendra liejimo kaina yra apie 30-40 tūkst. Eur, jeigu darbus atliktų Vokietijos įmonė „Ernst Strassacker GmbH & Co KG Kunstgiesserei“.

Teodoro Grotuso fondas prašo jūsų paramos Teodoro Grotuso bronziniam paminklui išlieti. Visų rėmėjų pavardės, institucijų ir įmonių pavadinimai bus iškalti paminklo atminimo lentoje. Jūsų parama – tai didžiulis indėlis į Lietuvos kultūros puoselėjimą ir mokslinės atminties išsaugojimą.

Teodoro Grotuso fondo valdyba:

Prof. Aivaras Kareiva – valdybos pirmininkas

Edita von Grotthuss

Prof. Eimutis Juzeliūnas

Prof. Rimantas Ramanauskas

Prof. Jūratė Senvaitienė